

Kulka raha saavad ilmselt Estonia juurdeehitis ja Tartu Süku

Riigikogu kultuurikomisjon asub eeloleval esmaspäeval välja sõeluma kaht kuni nelja riiklikult tähtsat kultuurirajatist, mille tegemisse panustatakse eelolevatel aastatel kultuurkapitali kaudu suuri summasid. Tartu Postimehe andmetel seatakse prioriteetseteks arendusteks Estonia teatri juurdeehitis ja Tartu südalinna kultuurikeskus.

Allikast, millega varem on kastetud selliseid märgilisi objekt nagu Kumu, ERM ja muusikaakadeemia, loodab käimasolevas taotlusvoorus eluvett ammutada 11 algatust. Lisaks Estonia teatritele ja Tartu südalinna kultuurikeskusele pretendeerivad riiklikult tähtsa kultuuriobjektina riigi toele Anu Raua keskus Viljandimaal, Arvo Pärdi muusikamaja Rakveres, ERSO ja filharmoonia kammerkoori kontserdimaja Tallinnas, Kahni keskus Kuressaares, Narva Kreenholmi kultuurikvartal, Pärnu kunstihoone, Saaremaa muuseum, Tallinna filmilinnak ning teadus- ja tehnikakeskus Nobel Tallinnas.

Seadus lubab kultuurkapitali nõukogul toetada vastavalt poliitikute loodud pingereale korraga kuni kahe riiklikult tähtsa ehitise rajamist või renoveerimist. Selleks pannakse igal aastalt kõrvale 60,6 protsenti kultuurkapitalile sihtotstarbeliselt laekuvast hasartmängumaksust. Näiteks 2019. aastal laekus 8,3 miljonit eurot.

Koalitsiooni kokkulepe

Ehkki formaalselt peaks parlamendi kultuurikomisjon uuel nädalal asuma ettepanekuid kaaluma nii-öelda puhtalt lehelt, ei jäta otsustusprotsessi suunamata esimesest sõelumisvoorst tekkinud ent avalikkuse eest salajas hoitud paremusjärjestus. Samuti on komisjonile oma soovitusel edastanud kultuurkapitali nõukogu. Ent lõpuks mängib selles, mis lähiajal juhtuma hakkab, kõige kaalukamat rolli siiski koalitsiooni kuuluvate Reformierakonna ja Keskerakonna esindajate tahe, mille kujundamiseks on juba mõnda aega peetud ridamisi mitteametlikke konsultatsioone. Opositsioonierakondade esindajaid on neist vestlustest üldjuhul eemal hoitud.

Ehkki ootamatusi ei saa välistada, on praeguste hoiakute kohaselt kõige kindlam jalgealune Estonia juurdeehitisel, mis vajab elluviimiseks ligi 60 miljonit eurot, ning Tartu südalinna kultuurikeskusel ehk Sükul, mille jaoks Emajõelinn küsib 40 miljonit eurot. Mõlema kohta märkisid kõik asjasse lähemalt või kaugemalt puutuvad inimesed, kellega Tartu Postimees sel kolmapäeval ja

tartupostimees.ee

29.04.2021 15:47

Rannar Raba

ajakirjanik

Peatoimetaja

Jens Raavik

19000

Kultuuriministeerium

Estonia teater

Teater

neljapäeval vestles, et ettepanekute sisu üle pole suurt vaidlust, samuti on mõistetav nende üleriigiline mõjukus.

Tõsi, Estonia juurdeehitise puhul peljatakse ajakirjanduses ja sotsiaalmeedias asukoha üle juba käiva vaidluse kuumenemist. Samas on kõigile ühtviisi selge, et praegu kõne all oleva eraldisega oleks võimalik rajada üksnes juurdeehitus vana Estonia juurde – päris uue teatri ehitamine mõnda teise kohta kujuneks kordades kallimaks ning kardetavasti tähendaks see rahvusoooperi arengu külmutamist veel pikaks ajaks.

Pilvitu pole taevas ka tartlaste taotluse kohal, sest eelseisvate kohalike valimiste valguses on eriti aktiivseks muutnud need, kelle arvates oleks Emajõelinna keskparki ehitamine roim väärtusliku linnalooduse suhtes. Lisaks sellekohastele poliitilistele algatustele, on Süku vastu võitlema hakatatud ka laiamelt: nii näiteks andis Tartu ülikooli informaatika õppejõu Anna Aljanaki algatatud petitsioonile allkirja üle 5000 inimese.

Kolmas ja neljas vaieldavad

Järgmiseks on õhus küsimus, kas kultuurikomisjon saadab riigikogu suurde saali hääletamiseks eelnõu üksnes eelnimetatud kahe objektiga või pikendab nimekirja neljani. Tõenäolisem on teine variant, sest nii tekiks edasise töö käigus objektide järjestamisel rohkem paindlikkust, aga mis peamine, sedasi saaks poliitikud näidata end regionaalpoliitiliselt heldema ja laiahaardelisemana.

Kui Estonia ja Süku asjus on põhimõttelised kahtlejad selges vähemuses, siis teiste eelistuste üle võib tekkida sisuline vaidlus. Samas on siingi välja joonistunud favoriidid: Anu Raua keskus, Rakvere muusikamaja ning Narva kultuurikvartal.

Kui regionaalpoliitiliselt võiks Narval näha suurimaid eeliseid, on tegelikult just see idee viimati märgitute kõige nõrgemal positsioonil, sest asukoht – omaaegne Kreenholmi tööstuslinnak – on eraomand. Ehkki ideed kiidetakse, nähakse seda laadi koosluse elluäratamiseks olevat asjakohasemaid allikaid, näiteks Euroopa Liidu projektid.

Senistes avalikes käsitlustes ohtralt tähelepanu pälvinud ERSO ja filharmoonia kammerkoori kontserdimaja ehk niinimetatud Helioru maja ideel on kaks suurt miinust, mis näivad selle edulootuse olevat juba praeguseks välistanud. Esiteks põrkub Helioru maja muinsuskaitsete valdavale vastuseisule, sest on kavandatud Tallinna Vabaduse platsi naabrusesse nii, et see muudaks märkimisväärselt Harju mäe kui ajaloolise kindlustusrajatise väljanägemist. Veelgi määravam on aga poliitikute soov edasi

liikuda just rahvusoperi arendamisega, mis automaatselt välistab teise olemuselt väga sarnase objekti pealinnas.

Varem oli rohkem üksmeelt

Riigikogu kultuurikomisjoni esimees, keskerakondlane ja tartlane Aadu Must avaldas arvamust, et Süku ning Estonia asetumine pingerea tippu on väga tõenäoline. «Ma ei saa kindlalt nii väita, aga tundub, et sedasi läheb. Estonia ja Süku osas on olnud kõige vähem parlamendi- ja komisjonisisest kriitikat,» ütles ta.

Samas tõdes Must, et enne valitsuse vahetumist näis kultuurikomisjon riiklikult oluliste kultuuriobjektide küsimuses olevat üksmeelesm. «Nüüd pole enne miski päris kindel, kui templid all. Edukamatel päevadel on mul olnud postkastis 18 eriarvamust ja mõni neist on olnud üsna hea tooni piirimail. Nii et arvamusi jätkub süle ja seljaga.»

Musta sõnul on päris kindel üksmeel vaid selles, et kõik 11 projekti väärivad elluviimist, kuid mõne puhul on tõdetud, et neid võiks rahastada kuidagi teisti.

Kultuuriministeeriumi esimees ei kahelnud, et otsus vormistatakse eeloleval esmaspäeval. Seejuures lubas ta, et kahtluste ja kuulujuttude haljutamiseks toimub hääletamine nimeliselt ning avalikult. «Las see olla avalik. Teame juba niigi oma sõpru ajakirjanikke, kes meid auklikuks üritavad lasta, olgu otsus milline tahes. Eelnevad arutelud võivad toimuda salaja või mitte, sest need ei ole formaalselt otsusega seotud,» lisas ta.

Kui «vanad sabad» kaovad

Must avaldas veendumust, et finantseerimise skeem on võimalik sättida nii, et rahastus läheks neljale projektile, aga see nõuab veel planeerimist. «Kui eelmisel aastatuhandel otsustati, et asjad valmivad etappide kaupa ja vahepeal, kuni atra seatakse, võib ehitada seda, teist ja kolmandat veel, siis uued skeemid sedasi ei tööta, et kassiir istub ehituse kõrval ja iga järgmise euro eest tehakse järgmine asi. Loomulikult on tänasel päeval kõik kinni laenuskeemides.»

Kui algne plaan nägi ette finantseerimise alguseks 2024. aastat, siis Musta arvates võib nüüd juhtuda, et esimene eraldis tehakse juba 2022. aasta teises pooles. «Esmalt peavad eest ära kaduma «vanad sabad» ja kultuurkapital on öelnud, et järgmise aasta teiseks pooleks on need läinud,» vihjas Must 2016. aastal Tartu linna servas Raadil valminud ERMi hoone laenumaksetele.

